

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Наказом директора Козівського ОЗЗСО-ліцею
«01» січня 2025р. № 01-04/01

**ПРОГРАМА ПЕРВИННОГО ІНСТРУКТАЖУ
З ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ДЛЯ УЧНІВ**

**Козівського опорного закладу
загальної середньої освіти -ліцею
Імені Михайла Гаврилка
при Львівському національному університеті
імені Івана Франка**

с. Козьова

2025 р

1. Загальні положення

Програма для проведення первинного інструктажу з учнями Козівського опорного закладу загальної середньої освіти-ліцею розроблена відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 року № 1669:

1. Загальні правила поведінки під час освітнього процесу. Обставини та причини найбільш характерних нещасних випадків.
2. Вимоги пожежної безпеки в закладі загальної середньої освіти. Знайомство з правилами пожежної безпеки в Козівському ОЗЗСО-ліцеї.
3. Побутовий травматизм. Попередження та дії у разі нещасних випадків у побуті.
4. Перша (долікарська) медична допомога у разі нещасних випадків, надзвичайних подій тощо.

Безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти ґрунтується на свідомому і сумлінному виконанні правил. Основні види життєдіяльності – це навчання, гра, творчість, виконання суспільно-корисної праці. Під час знаходження в закладі освіти потрібно усвідомлювати наслідки своїх дій, щоб не створити небезпечну ситуацію, виробивши відчуття особистої безпеки оточуючих; розуміти, що безпека, перш за все, залежить від кожної людини, її ставлення до навколишнього середовища та інших людей.

Усі учні в процесі навчання проходять інструктаж (навчання) з питань безпеки життєдіяльності, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, правильних дій при виникненні надзвичайної ситуації, правил дорожнього руху.

2. Загальні правила поведінки під час освітнього процесу.

Учні закладу освіти зобов'язані:

- виконувати вимоги з безпеки життєдіяльності, передбачені відповідними правилами та інструкціями, дотримуватися дисципліни, навчатися сумлінно;
- берегти обладнання, інвентар, матеріали, навчальні посібники тощо, бережливо ставитися до майна закладу освіти;
- сумлінно дотримуватись правил особистої гігієни і санітарних норм на місці праці;
- виконувати лише ту роботу, яку доручив учитель, керівник гуртка;
- не входити до навчального кабінету без дозволу вчителя;
- не підходити до відкритих вікон, починаючи з 1 поверху;
- не бігати в класах, коридорах закладу загальної середньої освіти під час освітнього процесу;
- не відкривати вікна та не перекинутися через них, не спускатися перилами сходів;

- не допускати грубощів, образ, застосування протиправних дій у вирішенні конфліктних ситуацій до оточуючих;
- не приносити до школи небезпечні предмети (ріжучі, колючі, вибухові, вогнебезпечні предмети, газові балончики, петарди та інше);
- не палити;
- під час проведення уроків не покидати навчальний кабінет;
- не виносити із закладу освіти матеріальні цінності;
- співпрацювати з класним керівником, адміністрацією школи щодо створення безпечних умов для навчання (повідомляти про все недоліки, випадки неправильного поведіння та інше, що може призвести до небезпеки життєдіяльності під час освітнього процесу).

Загальні правила поведінки учнів у їдальні.

- спокійно, не кваплячись, дотримуючись дисципліни та порядку входити та виходити з приміщення;
- забороняється знаходитись в обідній залі у верхньому одязі;
- не вносити до обідньої зали сумки та портфелі;
- не заходити до харчоблоку (на кухню);
- дбайливо ставитись до меблів і посуду;
- не вмикати і не вимикати електроосвітлення;
- не відкривати самостійно квартирки, вікна.

Травмонебезпеку в обідній залі:

- при включенні і вимиканні електроосвітлення (пораження електрострумом);
- при перенесенні посуду з гарячою їжею, напоями і т.п. (термічні опіки);
- порізи у випадку биття скляного, фаянсового посуду.

Загальні правила поведінки учнів у бібліотеці:

- необхідно спокійно входити і виходити з бібліотеки
- дотримуватись порядку і дисципліни під час відвідування бібліотеки
- підтримувати чистоту і порядок у приміщенні бібліотеки
- приготувати навчальні приналежності для записів
- всі взяті для роботи книги, альбоми а ін. класти на місце
- не можна захащувати проходи сумками і портфелями, вмикати електроосвітлення і ТЗН, відкривати квартирки і вікна, приносити сторонні, непотрібні предмети, відкривати самостійно ключем двері бібліотеки

Як приймати відповідальні рішення?

- Завжди намагатися діяти під час освітнього процесу так, щоб це не викликало неприємних почуттів у вас та інших людей;
- перш ніж щось зробити чи сказати, оцінити наслідки своєї поведінки за допомогою почуттів;
- для цього уявити, як розвиватимуться події і які виникнуть почуття у вас і оточуючих (вчителів, адміністрації закладу загальної середньої освіти, учнів);
- якщо ці почуття неприємні, такий варіант поведінки неприйнятний, виберіть інший;
- якщо ці почуття приємні, цей варіант прийнятний.

Обставинами та причинами найбільш характерних нещасних випадків є:

- травмування внаслідок протиправних дій інших осіб (неправильна реакція на випадкові дії інших учнів, самовільне залишення школи, паління);
- невиконання учнями правил безпеки під час проведення уроків фізичної культури в спортивному залі та на спортивному майданчику;
- невиконання школярами вимог інструкцій з безпеки життєдіяльності (біг по коридорах під час перерв, рухомі ігри між учнями, дитячі пустощі, під час прийому їжі в їдальні тощо).

Виконання вимог інструкцій, нормативних актів з безпеки життєдіяльності, правил безпечної роботи під час освітнього процесу, співпраця з адміністрацією закладу загальної середньої освіти щодо створення безпечних умов для навчання є запорукою безпеки вас і оточуючих.

2.Вимоги пожежної безпеки в закладі загальної середньої освіти.

Кожен учень закладу освіти зобов'язаний знати і точно виконувати правила пожежної безпеки, а при виникненні пожежі, виконувати вимоги інструкції та вказівки дорослих щодо виходу у небезпечне місце від вогню. У приміщеннях та на території школи забороняється палити і розкидати запалені сірники, застосовувати на території і в приміщеннях відкритий вогонь (паяльні лампи, факели тощо). На території школи не дозволяється розкладання вогнищ, спалювання сміття, пакувальних матеріалів.

Постійно утримувати робоче місце в класі в чистоті. Використовувати пожежні рукавиці, пожежний інвентар та інструмент тільки за призначенням. Не використовувати у приміщенні електрокип'ятильники, електрочайники та інше. Не залишати без нагляду ввімкнені в електромережу телевізори, комп'ютери, радіоприймачі тощо.

Під час експлуатації електроустановок не дозволяється:

- використовувати кабелі і проводи із пошкодженою ізоляцією або тією ізоляцією, що втратила захистні властивості;
- переносити ввімкнені прилади та ремонтувати обладнання, яке знаходиться під напругою;
- користуватися пошкодженими (несправними) розетками;
- зав'язувати і скручувати електропроводи;
- застосовувати саморобні подовжувачі, які не відповідають вимогам щодо переносних (пересувних) електропроводів.

Забороняється самостійно усувати несправності електромережі, електрообладнання.

Вчителям після закінчення освітнього процесу необхідно зачинити вікна у навчальних кабінетах, відключити освітлення, оглянути приміщення, переконатися у відсутності порушень, що можуть призвести до пожежі, і тільки після цього замкнути двері. У разі виявлення порушень доповісти черговому вчителю, черговому адміністратору.

Категорично забороняється учням знаходитись в навчальних кабінетах, спортивній та актовій залах без вчителів.

Кожен учасник освітнього процесу, який виявив пожежу або її ознаки (задимлення, запах горіння або тління різних матеріалів, підвищення температури в приміщенні тощо), зобов'язаний: негайно повідомити про це за

телефоном 101 до пожежної частини (при цьому слід чітко назвати адресу об'єкта, місце виникнення пожежі, а також свої прізвище); задіяти систему сповіщення людей про пожежу; почувши сигнал сповіщення про пожежу, розпочати евакуацію під керівництвом дорослих з будівлі до безпечного місця згідно з планом евакуації. Забороняється використовувати пожежний інвентар та обладнання для потреб, не пов'язаних із пожежегасінням.

Правила поведінки під час пожежі в закладі загальної середньої освіти у випадку, коли поруч з учнем нема дорослої людини:

1. Пожежа у твоєму класі, приміщенні закладу загальної середньої освіти, в якому ти знаходишся:

- якщо можеш вийти з класу через двері, рятуйся сам і допоможи іншим людям;
- якщо вихід перекрито вогнем, але ти знаходишся не вище другого поверху або поряд є дерево чи пожежна драбина, вибирайся з класу через вікно;
- під час пожежі не можна ховатися в глухі кути, під парти, шафи, у коморі тощо;
- захищай органи дихання і закрій щілини під дверима (краще вологими ганчірками);
- подавай сигнали рятувальникам.

2. Пожежа в коридорі закладу загальної середньої освіти:

- перш ніж визирнути в коридор торкнися тильною стороною долоні ручки вхідних дверей. Якщо вона гаряча, не відчиняй, там пожежа;
- якщо ручка дверей холодна, визирни в коридор. Якщо там вогонь або багато диму, зачини двері;
- якщо диму небагато, але він йде знизу, це означає, що пожежа на нижніх поверхах. Не спускайся вниз, зайди в клас, зачини двері, чекай на допомогу рятувальників;
- якщо неможливо залишити приміщення і в тебе є мобільний зв'язок, зателефонуй за номером 101, щоб повідомити про себе. Зачинися у приміщенні з виходом до вікна;
- якщо пожежа сталася вище поверхом, попередньо захистивши органи дихання, спускайся вниз сходами.

3. Побутовий травматизм

Під нещасними випадками в побуті слід розуміти не пов'язані з освітнім процесом травми, у тому числі отримані внаслідок заподіяних тілесних ушкоджень іншою особою, отруєння, самогубства, опіки, обмороження, утеплення, ураження електричним струмом, блискавкою; травми, отримані внаслідок стихійного лиха, контакту з тваринами тощо, які призвели до ушкодження здоров'я потерпілих.

Причинами нещасного випадку можуть бути: події, пов'язані з транспортом, у тому числі: вхід, вихід з транспортного засобу (автомобіля, автобуса, поїзда, метрополітену, тролейбуса, канатної дороги тощо), дорожньо-транспортні пригоди, з них наїзд або зіткнення транспортних засобів (автомобіля, мото- і вело техніки, засобів міського електротранспорту, поїздів), пов'язані з дорожньо-будівельною, сільськогосподарською технікою; події,

пов'язані з використанням газу в побуті; випадкові падіння потерпілого, у тому числі: під час пересування, з висоти, в ями, ємності; випадкова дія механічних сил, у тому числі: падіння предметів, матеріалів, породи, обвали будівель, споруд та їхніх частин; дія предметів та деталей, що рухаються, обертаються, розлітаються; ураження електричним струмом, у тому числі: у разі доторкання до лінії електропередачі та обірваних проводів, у разі перебування на електропостачальних спорудах, у разі користування побутовими електроприладами, вибухи, у тому числі: боєприпасів, вибухових матеріалів; вплив екстремальних температур (крім пожеж), що призвели до опіків, теплових ударів чи обморожень; пожежа, випадкові отруєння, у тому числі: продуктами харчування та безалкогольними напоями, алкогольними напоями, наркотичними засобами, психотропними речовинами, грибами, ліками, медикаментозними препаратами, іншими хімічними та отруйними речовинами; дія іонізуючого, радіоактивного, електромагнітного випромінювання; самогубство, само пошкодження, голодування, виснаження, убогості, вбивство чи нанесення ушкоджень іншою особою, використання або контакт з вогнепальною зброєю; контакти з тваринами, комахами, отруйними рослинами та іншими представниками фауни і флори; техногенне та стихійне лихо, дія сил природи.

Місцем нещасного випадку в побуті може бути: заклад освіти та любий об'єкт чи місце організованого відпочинку, місце для занять спортом (стадіон, спортивний зал, футбольне поле, ковзанка, спортивний майданчик тощо), торговельний об'єкт ринок, магазин), об'єкт громадського харчування (кафе, їдальня тощо), місце неорганізованого відпочинку та туризму (ліс, річка, неорганізований пляж, гори, печери), місце проживання (квартира, житловий будинок, домашні господарські приміщення тощо), спеціальне місце перебування (гуртожиток, лікарня тощо), дача, садова та присадибна ділянки, город, гараж, вулиця, тротуар, стежка, сходи, транспортні засоби (автобус, тролейбус, метрополітен тощо), ліфт будинку.

Одним із видів нещасних випадків у побуті є ураження електрострумом.

Загальні правила електробезпеки:

Електротравма – це травма, викликана впливом електричного струму електричної дуги.

Особливості електротравматизму:

- організм людини не наділений властивістю, за допомогою якої можна було б визначити наявність електроструму;
- електротравма може виникнути без безпосереднього контакту з струмопровідниками, частинами обладнання (ураження через електричну дугу, крокову напругу тощо);
- електричний струм, проходячи через тіло людини, діє на центральну нервову систему, що спричиняє ураження внутрішніх органів (порушення норм діяльності серця, зупинку дихання тощо).

Дія електричного струму на організм людини супроводжується ураженням тканин та органів у вигляді механічних ушкоджень, електрометалізації шкіри, опіків.

Електричний струм, проходячи через організм людини, спричиняє термічну, електролітичну та біологічну дії.

Термічна дія струму виявляється в опіках окремих ділянок тіла, нагріванні до високої температури кровоносних судин, нервів, серця, що стає причиною серйозних функціональних розладів.

Електротермічна дія струму виявляється в розкладанні органічного складу крові, що призводить до значних порушень її фізико-хімічного складу.

Тривалість проходження струму через організм впливає на результат ураження: чим довше проходження струму, тим більша можливість тяжкого і смертельного наслідку.

Правильне користування електроенергією виключає випадки ураження електричним струмом.

Основні вимоги, яких потрібно дотримуватись при користуванні електроенергією.

Щоб уникнути пошкодження ізоляції, забороняється: підвищувати електропровід на цвяхах, металевих і дерев'яних предметах; перекручувати проводи; закладати провід і шнури за газові і водопровідні труби, за батареї опалення; витягати за шнур вилку з розетки. Освітлювальну арматуру і електролампи небезпечно чистити від забруднення і пилу при ввімкненому вимикачі, тобто під напругою, мокрими чи вологими ганчірками. Чистку треба виконувати при вимкненому вимикачі сухою ганчіркою, стоячи на підставці, яка не проводить електричного струму. Пошкоджені вимикачі, лампові патрони, штепсельні розетки, електроприлади і апаратами заборонено замінювати під напругою. Для цього прилад, апарат слід вимкнути з електромережі. Небезпека ураження електричним струмом може виникнути також у таких випадках: при користуванні електроприладами із пошкодженою ізоляцією, електроплитками із відкритою спіраллю; саморобними електропечами, електронагрівачами, при заповненні водою електронагрівальних приладів (чайників, каструль, самоварів, тощо), вже увімкнених в електромережу. Діти, не усвідомлюючи небезпеки, доторкаються до електроприладів, увімкнених в електромережу, і часто отримують опіки й більш серйозні травми. Особливо обережними треба бути при користуванні електроенергією у вологих приміщеннях, у приміщеннях із земляною, цегляною і бетонною підлогою (підвали, ванна кімната, вбиральня та ін.), які є добрим провідником струму, бо за таких умов небезпека ураження електричним струмом збільшується.

4. Перша (долікарська) медична допомога у разі нещасних випадків, надзвичайних подій тощо.

Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом

Якнайшвидше звільнити потерпілого від дії струму:

- вимкнути рубильник або викрутити запобіжник;
- вимкнути мережу живлення;

- сухою палицею відкинути від потерпілого провід, який знаходиться під напругою, відтягти потерпілого від електричних проводів, струмопровідних частин установки. Слід користуватися гумовими рукавичками або намотати на

руку шарф, прогумований плащ і т.п. Рекомендується стати на ізолюваний предмет (на суху дошку, на згорток сухого спецодягу).

За відсутності у потерпілого дихання і пульсу йому потрібно разом з штучним диханням робити масаж серця. Робиться це так: потерпілого кладуть на спину на підлозі, звільняють грудну клітку від одягу. Особа, яка надає допомогу, знаходиться з лівого боку від потерпілого, долонями рук натискає на нижню частину грудної клітки потерпілого з силою. Після кожного натискування потрібно швидко забирати руки в грудної клітки, щоб дати можливість їй випростатись, у такій ситуації операції чергуються. Після 2-3 вдукань повітря роблять 4-5 натискань на грудну клітку. Для перевірки появи пульсу масаж припиняють на 2-3 секунди. Перші ознаки того, що потерпілий приходить до свідомості – поява самостійного дихання, зменшення синюватості шкіри та поява пульсу.

Констатувати смерть має право лише лікар.

При нещасних випадках дуже важливо до приїзду лікаря своєчасно надати першу долі карську допомогу потерпілому.

Схема послідовності дій при наданні першої долікарської допомоги

1. Вивести потерпілого з оточення, де стався нещасний випадок.
2. Вибрати потерпілому найбільш зручне положення.
3. Повідомити медичних працівників і адміністрацію закладу загальної середньої освіти про випадок
4. Визначити вид травми (перелом, поранення, опік тощо).
5. Розпочати проведення необхідних заходів: зупинити кровотечу; зафіксувати місце перелому.
6. Одночасно з наданням долі карської допомоги необхідно викликати «швидку допомогу» за телефоном 103 або підготувати транспорт для відправки потерпілого до найближчої медичної установи.

При розтягу зв'язок суглобів – підняти хвору кінцівку догори, накласти холодний компрес та тісну пов'язку, створити спокій до прибуття лікаря.

При ударах забезпечити потерпілому повний спокій, накласти на місце удару холодний компрес. При ударах із синцями не слід класти примочки, місце удару змастити йодом і накласти пов'язку.

Перша допомога при отруєнні.

Причиною отруєння є проникнення в організм людини різних токсичних речовин. Захворювання починається через 2-3 год, інколи через 20-26 год.

Причиною отруєння оксидом вуглецю (П) є вдихання чадного газу, продуктів горіння, диму. Потерпілому необхідно забезпечити приплив свіжого повітря. Якщо є можливість, дати подихали киснем. Звільнити потерпілого від одягу, який утруднює дихання, дати понюхати нашатирний спирт. На голову і груди покласти холодний компрес. У разі припинення дихання необхідно робити штучне дихання.

При харчовому отруєнні потерпілому кілька разів промивають шлунок (примушують випити 1,5-2 л води, а потім викликають блювання подразненням кореня язика) до появи чистих промивних вод. Можна дати 8-10 таблеток активованого вугілля. Потім дають багато чаю, але не їжу.

Як діяти при харчовому отруєнні:

- за перших ознак харчового отруєння треба звернутися до лікаря або викликати швидку допомогу;
- якщо є підозра, що отруєння спричинили гриби, негайно викликати швидку допомогу – кожна хвилина дорога;
- до прибуття лікарів бажано промити шлунок, а потім випити води або несолодкого чаю.

Перша допомога при ураженні хімічними речовинами:

- якщо хімічна речовина рідка, її треба негайно змити проточною водою протягом 15-30 хв;
- якщо хімічна речовина потрапила в очі, слід промивати їх холодною водою протягом 15-30 хв. Око треба розплющити, а струмінь води спрямувати до його внутрішнього куточка;
- якщо речовина суха, її треба струсити чи зняти сухою ганчіркою (не здувати, щоб порошок не потрапив в очі);
- тільки після цього уражене місце промивають водою;
- дію деяких хімічних речовин можна знешкодити. Місце обпечене оцтовою есенцією, можна обробити мильною водою чи слабким розчином харчової соди (1 чайна ложка на склянку води). А якщо опік спричинений засобом для чищення каналізаційних труб, знадобиться розчин лимонної кислоти (1/2 чайної ложки на склянку води) чи розведений наполовину харчовий оцет;
- діти і люди похилого віку потребують негайної госпіталізації навіть при незначному ураженні хімічними речовинами;
- за перших ознак отруєння слід викликати швидку допомогу;
- до лікарні треба взяти посуд та етикетку від хімічної речовини, яка викликала отруєння.

Розробила
заступник директора з
навчально-виховної роботи

Наталія ДИРКАВЕЦЬ